

UJ KELET

ESZAK-POLITIKAI-NAPILAP

Ujra összeomlott a magyar királykaland

Fogyul ejtették a királyi párt — Elfogták Andrásst, Rakovszkyt és Grätz Gusztávot — Ostenburg főbelötte magát — Lerombolták az Est nyomdáját — A nagy és kisantant állásfoglalása

Miután a husvéti kaland esztendőket mondott, Habsburgi Károly visszatért Svájcba és fokozott buzgalommal látott neki új puccsterveinek. De a buzgalom még nem képesség s Károlynak még a tanácsadói között se volt egyetlen nagybölcsepközdje ember. Berchtold is csak a háborús monarchia élen lehetett kancellár, visszaszerelni azt, ami elveszett, ehhez nem volt eléggé diplomata. Ugyanazgy Windinggrätz herceg, Rakovszkyt, Andrásst, Beniczkyt is csak a személyes bosszu vezérelte, ők mindent egyetlen házard-lapra tettek: hát-ha. Nem volt szerencsésük. Hát-ha hozta el Károly Zita, hiába volt a nyugatmagyarországi területen kívüli szervezkedés és csapatszerzés, mint most kiderült, inkább Károly mellé mint Ausztria ellen, az ország és a nép nem akart lelkesedni a veszített háború Habsburgjéért. Amikor az „udvari“ vonatot Győr és Komárom között megállították, abban a pillanatban már el is dől Habsburgi Károly sorsa: nem, senkiesin mellette, csak néhány előgedetlen, néhány felkelt, néhány politikus, aki így próbált hatalomra jutni. Késztelen, hogy az ország a Horthy-uralomba is belecsúszott, ez se kell, de esőből-vödörbe nem kívánkozott. Ezt a változást nem kívánta senki. Pedig telekürtölték a világot vele, hogy a magyar nép dinasztikus érzelmé, hűséggel ragaszkodik koronás királyához s hogy különösen a parasztság várja nehezen a pillanatot, hogy vért ont-hassa szeretett uralkodójáért. Nos, hol volt ez a legitimista nép? Hol a királypárti parasztság? Hol voltak a Habsburgok rajongó hívei a tömegek között? Egy nagy hazugság ismét megbukott. Egy-két szerencsétlen közlegény hősi halált halt Biatorbágy alatt, de nyilván az utolsó kényszeredett mártíromság volt az utolsó Habsburgé. A vitéz Lehár és a retten-hetetlen Ostenburg, aki anyai zsidót falt fel elevenen, idejében keresztet odojt s othagyta a csávában koronás urát.

Ma, hogy Károly fogely s felelős kormánya Horthy hatalmában van, meg lehet alapítani, hogy akie az ország fővárosa, az a hatalom. Budapest pedig Horthy kezében volt. Tohát ne ugy próbáljuk felfogni a dolgot, hogy a nép Horthy mellett nyilatkozott meg, nem, a tényleges hatalom Horthyé, tohát ő az, aki felülkerekedett, Horthy győzött s a zsidó királyság csúfosabb véget ért, mint a husvéti kaland. Károly, aki egész világ ellenére erőltette a trónrajtást, erős szövetségeket állított Horthy oldalára. A nagy antantot, a kis antantot, a romegő Bécsot s az egész közjár-sasági Ausztriát, mert kétségtelen, ha notán sikerül Károly puccsa, bármilyen ideiglenes a győzelem, a monarchista lán átharapózik Ausztriára és kemoly bajokat okoz. A paraszti Magyarország talán még elbirt volna hat-hét Habsburg-uralmat, az iperi Ausztriának a végelgyengülését hozta volna. Mas a kérdés, hogy mit eredményezett volna a puccs esetleges sikere. Beavatkozást, a rend felbomlását, az ország újabb megpróbáltatását és megterhel-tetését. Bizonyos, hogy ettől mindenki fézett. Még azon az áron sem akarta senki, hogy végre Horthy is, Károly is eltakarodjék és demokrata uralomra lesz kilátás. Magyarorszá-gon felénk a változástól s még inkább a fel-fordulástól.

Ujabb kalandjával Károly talán végleg-sen levonul a történelem színpadáról, amelyen soha kemény karakter nem volt, még csak nem is tragikus alak. Inkább nevetséges. Még az is, hogy az antant, elsősorban a hatalmas Anglia, a Balearia-szigetekre internálja, inkább csak paródiája a szármolyó évvel ezelőtti tör-tént hasonló esetnek. Szegény Károly, akivel naest Napoleont játszanak! Hol van az ő napoleoni múltja? Hol van az ő szármolyó uralkodása az elbei szármolyótól? Hol vannak a lelkes századok, akik a határtól a fővárosig diadalmat teszik az utját? Még a Waterlooja is a kómikus hangzású biatorbágyal történt. Az egyetlen nyeresége az úgyne, hogy az Andrásst, Apponyit, Windinggrätzeket és egyéb reakciós méregkeverő grófok, eltakarodnak a küzdőperondról. Talán örökre. Horthy kényte-len lesz a kuruzt végkép leszerelni, kénytelen

lesz a liberális és demokrata rétegeket a fel-színre engedni, hiszen Károly is ennek a reményét hozta, ezzel csinált hangulatot maga mellett. Horthynek tul kell tennie Károlyon. Sajnálni lehet, hogy a zsidógyilkolók közül csak Ostenburgék pusztultak vele a bukó Habsburggal. Ha Horthyt elbizakodottá teszi a siker, ha ujra fel öhajlja támasztani a kuruzs fekete rémét, amely mintha távozóban lett volna már a puccs előtt, ez esetben az ő napjai is meg vannak számlálva. A halott kuruzs majd rántja magával a halálba. A puccs meghiusulta persze nemcsak Horthynek öröme, de Ausztriának is, amely megmenekült a monarchista izgalmaktól. Örülnök kell az utód-államok népeinek is, akik az újabb bemasiro-zás kellemetlenségeitől ime megkíméltek. Igazán nem lett volna érdemes vérezni egy Habsburgért. Elég volt eddig.

Habsburg Károly utja Budapest felé

Egy szűkszavú magyar hivatalos távirat nyomán vasárnapi számunkban megírjuk, hogy Habsburg Károly felesége pénteken délután váratlanul Sopronba érkezett. A kettős tűnep miatt lapunk kedden reggel nem jelent meg, így összefoglalva itt közöljük a vasárnapi és hétfői nap eseményeit:

Habsburg Károly október 22-én irásban bejelentette a svájci szövetségstancsának, hogy magyar hívei visszahívták Magyarországra. Be-se várta a szövetségstancs választát, egy ma-gántársaság repülőgépén Zita-val és három ki-sérővel elhagyta Svájcot. Sopronban az Os-tenburg-különítmeny kaszárnyájába ment, ahol a tiszték és a legénység lelettek a hűségessktt. Károlyt már várták hívei, többek között Ra-kovszky István és Beniczky Ödön, akikkel Ká-roly tankoskozásra vonult vissza. Ezen a ta-nácskozáson kimondották, hogy Károly uralkodói jogaiha lépett. Kinevezte a kormányt minisz-terelnök Rakovszky István lett, a kormány tagjai Beniczky Ödön, Andrásst, Apponyi, Sztérényi, Grätz, haró Lehár és Peyer Károly.

Sopronból Győrre

Sopron átlémezta őt vonatot állítottak össze, a király, a kormány, az Ostenburg kü-lönítmeny és két osztrák csendőrszázad Buda-pest felé indult. A vonat szombat délelőtt érkezett Győrbe, ahonnan délután három óra-kor folytatták utjukat Ujkomárom felé.

A Bethlen-kormány mihelyt értesült arról, hogy Habsburg Károly Sopronba érkezett és Budapest felé tart, megtette a szükséges in-terkedéseket. Budapest előtt a kormány ren-delőtérre felszedték a vasuti síneket, azonkívül csapatokat küldtek a király vonatanak és a királyhü csapatok előrenyomulásának feltartóztatásáért. A magyar kormány ugyanis tudat-ban van annak, hogy a husvéti puccs megis-métlése ujából a legalkalmatlanabb pillanatban történt. Minisztertanácsot tartottak, amelynek határozatairól telefonon értesítettek a király kíséretében levő Rakovszkyt.

Statárium Budapesten és környékén

A minisztertanács befejezése után Horthy kormányzó hadiparancsot adott ki, amelyben a csapatokat figyelmezteti hűségesskűjükre, amelyet neki tettek. A kormányzó Nagy Pál tabornokot teljhatalmu katonai parancsnoknak

nevezte ki, ráharamlott a feladást, hogy a kor-mány akaratát érvényre juttassa és a királyhü csapatok ellen a hadműveleteket vezesse. Ugyanekkor a budapesti és pestvidéki törvény-szék területére kihirdették a statáriumot. Ka-tonaság szállotta meg a pályaudvarokat, a táv-író- és telefonközpontot és a középületeket. Ezalatt Károly vonata Ujkomáromnál vesz-tegelt. A magyar kormány Vass József minisz-tert küldte ki Károlyhoz Horthy irásos üzene-tével és arra kérte, küldje bizalmasát Buda-pestre, hogy ott meggyőződjön a való helyzet-ről. Vass József azonban nem juthatott a király elé.

A magyar kormánynak ez volt az első békekísérlete, amely azonban meghiusult, mert a király környezete Vass József minisztert nem engedte a király elé. A király és kísérete folytatni akarta utját, de Ujkomáromnál, az ottani huszárrezred felszedte a síneket. Os-tenburgék megkerülő mozdulattal visszavonu-lásra kényszerítették a csakélebbszámú hu-szárokat, helyreállították a Székesfehérvár felé húzó pályatestet, amelyen folytatták utjukat Budapest felé. Ejjel tizenegy órakor érkeztek Bicskőre. Itt már a felkelőket a kormány csapatai várták. Az első tüközöt Biatorbágy-nál, Bicske közelében történt meg a király csapatai és Horthy csapatai között.

Ütközet Biatorbágyánál

A gyalogsági tüzharc órákig tartott, míg beavatkozott a harcba Budapestről kiküldött tüzérség is. Az Ostenburg-csapatok páncél-vonatanak mozdonyát találta a tüzérség első lövése. Délelőtt tíz óráig tartott a puska- és gépfegyvertüzelés. A harc Ostenburgék vere-ségével végződött. Ostenburgék kénytelenek voltak tíz kilométert visszavonulni, a kormány-csapatok allandó tüzelés közben. Ostenburg ekkor fegyverszünetet kért, de délután kijult a harc. Rövid harc után a kormánycsapatok megtörték Ostenburg ellentállását, akiket to-vábbi visszavonulásra kényszerítettek. Török-bálintnál ujhól felállottak Ostenburg csapatai és ujra összeütköztek a nemzeti hadsereg csapataival. Károly csapatai több halottat és sok sebesültet veszítettek. A kormánycsapatok vesztesége jelentéktelen. Horthy Miklós Nagy Pál tabornokkal

ment és a harcoló csapatok fölött szemlélet tartott.

A magyar hivatalos jelentés

A M. T. I. a következő hivatalos közleményben számol be az eseményekről: Lehár ezredes és Ostenburg őrnagy parancsnoksága alatt a lázadók folytatják előnyomulásukat Budapest felé. A kormány először enyhébb eszközökkel próbálta az előnyomulást megszüntetni. A vasúti síneket Nagy Pál gyalogsági tábornok több ponton felszedette, Ostenburg elővédeli azonban a síneket helyreállították. Így történt, hogy éjjel a lázadó csapatok elővédeli egész Budaörs tájáig előre jutottak. A kormánynak, miután minden békes eszköz kimerített, fegyveresen kellett a támadásnak ellentámaszkodnia. A kormány csak akkor szánta rá magát az idegen kalandorok által félrevezetett magyar véreivel szemben fegyverhasználatra, amikorra azoknak a főváros közvetlen közelében történt támadó szándékú előnyomulása más megoldást nem tett lehetővé. Budaörs közelében sikerült ellenállás után a kormány még egy kísérletet tett. A király kíséretében levő Hegedűs Pál altábornagyot felkérte, hogy jöjjön Budapestre és győződjék meg a helyzetről. Hegedűs vasárnap délelőtt parancsoltisztjával Budapestre érkezett. Bethlen jelenlétében Hohler, Anglia budapesti követe részletesen ismertette a nagy és kisantant állásfoglalását. Hegedűs ezután visszatért a Bicske közelében álló királyi vonathoz.

A magyar kormány feltételei

Közben Károly, akinek a vonata Bicskénél a nyílt pályán állomásozott, parlamentairet küldött át a kormányhoz.

Károly és Zita fogságba jutnak

Ekkor már a felkelők hátában is kormányhű csapatok állottak. A győri helyőrség tisztikara elhatározta, hogy a királytól a neki letett esküjük alól a feloldásukat kérik. Mert abban a téves hitben tettek le az esküt, hogy a király az antant beleegyezésével és a kormányzó tudtával jött Magyarországra. Ezt a határozatot futár vitte el Károlyhoz. A hír nagy lehangoltságot és elkeseredést keltett Károly táborában, annál is inkább, mert a harci események a királyhű csapatokra mindentűl balul ütöttek ki. A lázadó csapatok, mivel látták, hogy helyzetük tarthatatlan, 23-án este a nemzeti hadsereg parancsnokságához parlamentairet küldtek és fegyverszünetet kértek. A tárgyalásokra két megbízott kiküldését javasolták. A tárgyalások Csikmajorban folytak. A magyar kormány részéről Kánya Kálmán rendkívüli követ és Sárkány Jenő altábornagy vettek részt a tárgyaláson és közölték a kormánynak azokat a feltételeit, amelyekből a fegyverszünet függ. Károly megbízottai, Grätz és Lehár írtatták a feltételeket és gyors választ ígérték.

A király környezete beható tanácskozás után elhatározta, hogy a magyar kormány feltételeit nem fogja el és továbbra is ellentáll. A kormány csapatainak akciója újból megtörte Ostenburgék ellentámaszkodását. A lázadók kénytelenek voltak menekülni. Ostenburg csapatainak nagyrésze elszéledt, a kőtelekek lassan felbomlottak, egyes csapatokat Tatatóvároson bevagonnizáltak és nyugat felé irányították. A csapatok másik része Tatatóváros környékén az erdőbe menekült. Miután Károly csapatai szétszóródtak és vad futásban menekültek, a nemzeti hadsereg alakulatai megközelítették és körülfogták a király vonatát.

Károlyt cserben hagyják Mivel

Károly és Zita tehát fogságba jutottak. Lehár és Ostenburg mikor látták a helyzet tarthatatlanságát, megsejtették a királyi környezetből és szerelvényüket hátrahagyták. Rendkívül tragikus jelenetek között került Károly és Zita a nemzeti hadsereg fogságába. Itt esett fogságba Rakovszky István kinézett miniszterelnök is.

Andrássy Gyulát és Grätz Gusztávot már előzőleg Tatatóvároson elfogta Siménfalvy ezredes

Intézkedés történt, hogy a királyi párt bantódás ne érje, biztonságukról gondoskodtak.

és át a kormánycsapatokhoz és amnesztiát ígért, ha azok beszüntetik a harcot. A parlamentaire tárgyalta a kormány megbízottjaival és a hadvezetőséggel, de eredményre jutni nem tudtak. Ostenburgék helyzete mind tarthatatlannabbá vált, a csapatok egyrésze a balsikerek hatására átértelt a kormányhoz. Budapestről állandóan újabb csapatösszegek érkeztek a harc színhelyére, úgyhogy Horthy katonái fölénybe jutottak.

Hétlőn délután a lázadó csapatok megtudták, hogy félrevezették őket, a felbújtottak ellen fordultak és többet közülük agyonlőttek. A királyhű csapatok között felborult a fegyvedem és ezzel el is dőlt a királykaland. A magyar kormány amikor látta, hogy frontális győzelmet aratott, újabb parlamentairet küldött Károly táborába és közölte Károlyal feltételeit. A kormány ragaszkodott hozzá, hogy Károly az angol követ rendelkezésére bocsássa személyét, hogy mondjon le a magyar trónról és közölte, hogy a puccs résztvevőit felelősségre fogja vonni. A lázadók azonban ilyen feltételek mellett nem mentek bele a kapitulációba.

Időt akartak nyerni, elrendelték tehát a csapatok sürgős visszavonulását. Ujkomáromba akartak menni, azonban Tatánál tovább nem jutottak, mert Komáromnál az ottani helyőrség kormányhű csapatai újból felszedték a vasúti síneket. A kormánycsapatok közben folytatták előnyomulásukat, elvágták Ostenburgék visszavonulási útját és teljesen körülkerítették. Ostenburgék azonban még mindig vonakodtak megadni magukat, mert rendkívül szigorúknak találták a megadási feltételeket.

Mihelyt az antant budapesti képviselői értesültek arról, hogy a királyi pár fogságba esett, felszólították Horthy kormányzót, hogy a királyi párt szolgáltsa ki és szökésük esetén felelőssé tették őt. A nagyhatalmak a királyi családot a Baleári szigetcsoporthoz tartozó Malorka szigetén fogják internálni.

A királyt egész környezete, a tábornokok, magasrangú tiszték cserbenhagyták és elmenekültek. A szerelvényit csak néhány tiszt őrizte. Amikor a kormánycsapatok a vonat közelébe érkeztek és azt körülvették, Károly mellett már csak néhány leghevesebb embere maradt. A csapatok parancsuoka, miután a katonák megszállották a vonatot, Károlyt és Zitát fogolynak nyilvánították.

Károly a tatai kastélyban

A királyi párt, miután fogságba esett, Siménfalvy ezredes katonái a tatai kastélyba kísérték. Siménfalvy ezredes nyomban jelentést küldött a budapesti kormánynak és további intézkedéseket kért. A kormány azonban a továbbiakban az antant megbízottakkal fog együttesen eljárni. A Bethlen-kormány megbízottját elküldte a tatai kastélyba Károlyhoz, akivel tisztán akarja Magyarországot közjogi helyzetében olyan fontos királykérdést. A magyar kormány több feltételt terjesztett az exkirály elé és azok elfogadását követeli. Ezek a feltételek:

Károly végleg mondjon le a magyar trónról

és ismerje el a pragmatics sanctio teljes megszüntését. Kötelező ígéretet tegyen, hogy többé nem tesz kísérletet az országba való visszatérésére. A Bethlen-kormány közölte az is, hogy a puccs résztvevőit felelősségre fogja vonni. A kiszagadpartban az a felfogás, hogy ha Károly nem mond le önként, a nemzetgyűlésnek kell a tróntól megfosztani őt.

Ostenburg főbelötte magát

A király elfogatása után a kormány ellen lázadó csapatok fejvesztve menekültek. Ostenburg és Lehár együtt igyekeztek Sopron felé. Ostenburg menekülés közben, mint azt a „Virradat” közli, főbelötte magát. Lehár sorsáról egyelőre nem tudnak semmit Budapesten. A menekülés csak nagy nehézségekkel történhet, mert a felkelők mögötti területen is mindenütt a kormányhoz pártolt a lakosság és a katonaság.

A kormány nagy eréllyel lát hozzá a rendcsináláshoz. A puccsisták ellen a legszigorubb rendszabályokat lépteti életbe, hogy egyszer s mindenkorra megakadályozza a lázadást. A puccs résztvevőit tekintet nélkül arra, hogy polgári vagy katonai személyek voltak-e azok,

statáriális bíróság elé fogják állítani.

Felügyértés és lázadás büntetvével vádolják őket. A kormány álláspontja, hogy ezek a legitimisták az 1920. évi első törvényeikk ellen vétettek.

A kormány elrendelte gróf Sigray Antal, nyugatmagyarország volt kormánybiztosának letartóztatását is, mert becsületszavát adta, hogy karlista mozgalomban nem vesz részt és a Budapest elleni felvonulásban mégis ott látták.

A királypuccs leverése után, Budapesten időző két vezető külföldi diplomata kijelentette, hogy a Bethlen-kormány helyzete e siker után oly szilárdnak látszik, mint Európában egyetlen más kormány helyzete sem. A magyarok meg lehetnek elégedve kormányukkal, amely ilyen rendkívül nehéz helyzetet ennyi tapintattal és mégis ilyen eréllyesen tudott megoldani.

Lerombolták az Est kiadó hivatalát és nyomdáját

Az a nyugtalanúságot és zavart, amelyet a királykaland idézett elő, a felelőtlen elemek újabb kilengései követték. A budapesti ébredők a királykalandot arra használták fel, hogy zavart idézzenek elő és hogy rombolhassanak. Így nagy tömegek behatoltak az Athenum épületébe, amelyben az Est szerkesztősége van. A nyomdahelyiségben az Athenum négy rotációs gépét összetörték, onnan átvonultak az Est kiadóhivatalába, ahol szintén mindent elpusztítottak. A rendőrség csak későn értesült a rombolásról, így azt megakadályozni nem tudta. Támadást készítettek elő a szociáldemokratapárt lapja, a Népszava ellen is, ott azonban rendőri készenlét állt készenlétben, amely megakadályozta a pusztítást.

Horthy proklamációja

Horthy kormányzó kiáltványt intézett a magyar nemzethez, amelyben rámutat arra, lelkismeretlen egyének a királyt félrevezették, rábírták a Magyarországra való visszatérésre, nem törődve a polgárháborúnak, az idegen megszállásnak, az ország megsemmisítő biztos következményeivel. A nemzeti hadsereg hűsége, a magyar nép józansága elhárította a veszedelmet s a kormányzó meleg köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik melléje állottak. A Dunántul há népének és a főváros higgant lakosságának külön is tolmácsolja köszönetét, de megemlékszik a főváros nagyszámú munkásságának hazafias viselkedéséről is.

A keresztény párt és a kiszagadók ellélik a puccsot

Hétlőn a kora esti órákban elterjedt a hír, hogy a király őrisetben van. A keresztény párt értekezletet tartott, amelyen megállapították, hogy az akcióhoz a pártnak semmi köze nem volt. Tiltakoztak a külső hatalmak beavatkozása ellen, mert a királykérdés — szerintük — Magyarország belpolitikája. Bernoldik miniszter Andrássy pártelnök kizárását indítványozta. Hosszabb vita után az indítvány fölött érdemileg nem határoztak, hanem kimondták, hogy ellélik azokat, akik a kísérlet kezdeményezésében és végrehajtásában részt vettek.

Nagyatádi Szabó egy küldöttség előtt kijelentette, hogy a kiszagadpárt állandóan hangoztatta, hogy Magyarországnak le kell ráznia a Habsburgok igáját és szabadon kell megválasztania királyát. Rámutat arra a végzetes veszélyre, melyet Károly királynak csak egynapos uralma is okozhatott volna az országnak. Az események igazolták a párt álláspontjának helyességét.

Lipták Pál volt államtitkár kijelentette, hogy a karlista puccs résztvevőit hazaárulást követték el és vagyonalkobzással kell őket büntetni s vagyonaikból az elesettek hozzá tartozóit kell támogatni.

A kisantant Károly sürgős eltávolítását követeli

A kisantant kormányok budapesti képviselői megjelentek a magyar kormánynál, amelynek ultimátumot adtak át. Az ultimátumban negyvennyolcórás terminust engedélyeznek Károly király eltávolítására. Ha a magyar kormány a határidő leletéig Károlyt nem távolítja el az országból, a kisantant államainak egyetemes elnöke lép és az intervenciót végrehajtja.

A Havas ügyvédség jelentő hivatalosan: A nagyköveti konferencia utasította a szövetségesek budapesti képviselőit, hogy jelenjenek meg ismételtén a magyar kormánynál és szólítsák fel, haladéktalanul proklamálják Károly trónfosztását, különben a szövetségesek minden felelősséget elhárítanak magukról azokért az eseményekért, amelyek bekövetkezhetnek.

Elkerülhetetlen a kisantant beavatkozása

Bukarestben ma igen befolyásos és mértékadó helyen kijelentették, hogy a kisantant beavatkozása akkor sem lesz elkerülhető, ha a királykaland befejezettnek tekinthető, mintán a magyar kormányzat jelenlegi összetétele állandó veszélyt jelent a szomszédos államokra.

Károly király puccskísérlete különben se tekinthető befejezettnek, mert a magyar belpolitikai helyzet percről-percre zavarosabbá és bizonytalanabbá válik. Vidéken és mindenütt megindult újból a karlista agitáció és sok helyen már véres összecsapások is voltak a legitimisták és karlisták között. Több nyugat-magyarországi zászlóalj, amelyek Károlyhoz csatlakoztak, elindultak államháelyükről. A legitimistákon és Horthystákon kívül a köztársasági párt is megkezdte akcióját, különösen Budapesten.

Készenlétben Csehország

A ma délutáni magyar gyorsjelentés a csehek nem engedték be Csehszlovákiába. Ejjel reflectorokkal világították meg Szob határálmást. Valamennyi cseh polgári és politikai hatóság permanenciában van, a kormány minden intézkedést megtett az esetleges katonai intervencióra. A tegnapi miniszter tanács üléséről hivatalos jelentés szerint a cseh kormány elszánta magát mindama intézkedés megtételére, amivel a Habsburg-problémát ezáltal végérvényesen elintézheti.

A jugoszláv kormány intézkedései

Károly király visszatérésének hírére a jugoszláv kormány minisztertanácsot tartott, amelyen az antant belgrádi képviselői is résztvettek. Budapestre érkezett hírek szerint Jugoszlávia elhatározta a baranyavideki szénbányák újból megszállását, mert a jelen helyzetet alkalmasnak tartja erre. A belgrádi Avata távirati ügyvédség jelentő: A kormány elrendelte a Magyarországgal való vasúti forgalom megszüntetését. Három hadosztály parancsot kapott, hogy vonuljon az északi határra.

Románia egyetért az utódállamokkal

Take Jonescu külügyminiszter ma reggel a magyarországi események ügyében hosszabb megbeszélést folytatott a cseh és jugoszláv meghatalmazott miniszterekkel, majd a francia meghatalmazott miniszter hívta magához. Azután a minisztertanácsra hajtatótt, melynek tárgysorozatán csupán a magyarországi ügyek szerepeltek. A minisztertanács után Averescu a külügyminiszterrel a királyhoz ment, hogy informálják a magyarországi eseményekről.

Averescu miniszterelnök és Take Jonescu külügyminiszter csaknem másfél óra hosszat voltak a királynál audiencián és referáltak neki a magyarországi eseményekről. A kihallgatás után Take Jonescu kijelentette, hogy Romániának ugyanaz az álláspontja, mint a kisantant többi államainak és ez lesz az első alkalom a fegyverbarátság bebizonyítására. Az utódállamoknak nem szabad tünni, hogy a st.-germánai béken csorba essék.

A nagyantant interndija Károlyt

Az olasz kormány értesítette Jugoszláviát, hogy minden tekintetben támogatja azokban

a sürgős intézkedésekben, amelyek Károly valalkozása ellen irányulnak.

Az angol sajtó fel van haborodva a Habsburgok újabb puccsa felett és elítéli Károlyt, aki megszegtte a svájci szövetség-tanácsnak adott becsületeszavát. Ezután teljesen kizártnak tekinthető, hogy Károly Svájcban menedékhelyet kapjon. A svájci szövetség-tanács intézkedni fog, hogy egész udvarát távolítsák el, mert megszegték azt az ígértitket, hogy politikába nem avatkoznak. Valószínűnek tartják, hogy az exkirályt internálni fogják.

Beregi Ármín mérnök nyilatkozik palesztinai tapasztalatairól

Európai kulturájú emberek kellenek Palesztinában

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, október 24. Megírta az Uj Kelet, hogy Beregi Ármín mérnök, a budapesti Palesztinahivatal elnöke tavasszal a Mehandész-mérnökceporttal együtt Palesztinába ment, hogy ott egy részvényszerűség megbízásából egy modern téglagyárat építsen. Beregi mérnök munkálatait befejezte és a napokban visszatért Budapestre. A „Zsidó Szemle” munkatársa felkereste Beregit és a vele folytatott rendkívül érdekes beszélgetésről a következőket írja:

Beregi csak egy két napja érkezett haza, de az utazás íradalmának nyoma sincs rajta. Friss és erős. Arcáról, melyet a déli nap heve bronzra pörkölt, sugárzik az egészség. Szívélyesen fogad, leüllet, cigarettával kínál.

— Valódi egyiptomi cigarettát — mondja mosolygva — ilyet szívnak kint a chaluccok. Ez van bőven. No de van egyéb is, csak persze meg kell érte dolgozni.

— Sok mindenről és nagyon sokat tudnék beszélni. Azt hiszem, egyelőre legfontosabb a politika. A palesztinai politikának a tengelye az arab kérdés. Erről beszéltek a legtöbbet a karlsbadi kongresszuson, pedig úgy vélem, hogy ez a kérdés nem olyan nehéz, mint amilyennek feltűntek. Persze óvatosan kell kezelni, mert a jogi formulákhoz való merészes ragaszkodás és a harcra „snájdígság”, ahogy egyesek megfogalmazták, csak jobban elmérgesítette. Elvégre meg kell gondolnunk azt, hogy az ország lakosságának 85%-a arab. Véleményem szerint az arab kérdés csak az európeizmus alapján oldható meg. Európai kulturával, európai modorral, szeretettel és megértéssel kell közelednünk az arabokhoz és akkor győzünk.

A zsidó fogorvos és az arab asszony

— Monok egy kis esetet, amely azonban nagyon jellemző az arab pszichére és arra a hatásra, amelyet az arab lélekre az európai kultúrának bármilyen megnyilatkozása tesz. Egy fogorvos „kijött Palesztinába és a german kolónián letelepedett. Először rosszul ment a sora, zsidók nem lártak közelében, a keresztényeknek meg volt fogorvosuk, az arabok pedig egyszerűen nem járnak fogorvoshoz. Egyszer aztán mégis akadt egy arab páciense. Egy asszony. Nagy fájdalmi voltak s az ura végre elszánta magát és elvitte a fogorvoshoz. Ez a legnagyobb készséggel állott rendelkezésére, ami természetesen is és hamarosan meggyógyította az asszonyt. Ettől kezdve az arabok sürün keresték fel. Nemrég deputációba ment három héber és meghívták, hogy menjen közzük lakni Jaffába, ott fényesen berendezett lakás várja és annyit kereshet, amiből gond nélkül megélhet. Így is lett.

A magyarországi chaluccok

— Az arab egyébként olyan, mint a világon minden paraszt. Arra néz csak, hogy mennél többet teremjen a földje és mennél drágábban adja el a buzáját. A nemzeti érzésnek, mely az intellektuális lélekkel csodálatos virágokat hajthat, nyoma [sincs] nála. A nacionalista mozgalmat Haifából és Bayrutból táplálják mesterségesen, de hogy mennyire nincs gyökere az arab lélekben, azt mutatja a májusi bojkott kudarcra is. A legnagyobb erőszakkal lehetett csak fenntartani pár napig, aztán önmagától megszűnt, mert bizony szívósebben adta el az arab a buzáját pár pászterrel drágábban a zsidónak, mint ocsón akár egy sejknek is. A sajtó érdekünk diktálja, hogy az arabok kultúrnyóvát s ezzel együtt az élet igényeit emeljék, mert csak ezzel szüntethetjük meg azt a viszonyt, hogy a Palesztinába özönlő zsidó pénz mind az ő lábujk fenekére vándoroljon. Ehhez persze az európai kultúrember beállása és tapintata szükséges s ki kell küszöbölünk az orosz zsidóknak nicevo s így is jó“ elvét, mely

lassanként a carizmus bürokráciájának szellemé honosítja meg Palesztinában. Épen ezért dicsére illeti meg a magyarországi Palesztinahivatalt, mely csupa kultúrával telített és kiválóan szakképzett embert küldött ki, akik valóssággal fogalomná lettek már Palesztinában. Minden vezető műszaki állást ők töltnek be s azzal, hogy munkaadók szabad kezet engednek nekik a vállalkozásban, a munkakalkmak egy részét is ők teremtik meg.

Fényképeket mutat. Egy hatalmas épület vas-szerkezeti fedelén 30-40 munkás dolgozik, a másik a modern felszerelésű gyárat teljesen készen mutatja. — Ez az a téglagyár, — mondja Beregi — amelyet én építettem a sivatag közepén, ez meg itt a gyár műszaki vezetősége.

Most egy nagyon értékes fényképet vesz elő. Egy éret kukoricatábla. Az egyes szarak négy és fél méter magasra nyulnak, ami nagy ritkaság. — Látja — mondja szinte meghatottan — milyen al-dott föld ez, energiával és szorgalommal csodákat lehet elérni vele.

Ady Endre versei héberül

Aztán a Héber kultúráról beszélgettünk. — Ez az egyetlen, ami rohamosan és gyorsan fejlődik. Hogy a kis gyerekek héberül beszélnek, Héberül hancuroznak az utcákon és héberül nógatják a szamarukat ezt úgyis tudja, ezzel nem mondom semmi újat. A héber nyelvnek varázos erejét, mellyel lassanként a gólszöb hozott jiddis és más nyelvek fölé kerekedik, egy nagyon érdekes megfigyelés igazolta előttem. Megfigyeltem ugyanazt az embert, mikor jiddisül és mikor héberül beszélt. Ha jiddisül beszélt, a gólszö zsidó állt előttem gesztikulálásával és alázatos hajlongásával; a héber szó csodálatosan megváltoztatta, a háta ki-egyenesezett, szemében az önműdat büszke lángja gyult ki s egész lényét belengte egy hatereseres kultúra ma is friss levegője.

— A héber irodalom is gyönyörűen fejlődik. Pár hónapja kint van Palesztinában a magyarországi származású héber költő Avigdor Feuerstein, aki nagyon érdekes kulturfeladatot vállalt magára, Héberre fordítja a magyar irodalom remekét. Eddig lefordította Az ember tragédiáját, Petőfi Apostolát és mostanában kiadott egy héber anthológiát, amely mintegy 50-60 Ady-verseket tartalmaz. A magyar költő verseit valóssággal szétkapkodták. A költők és kritikusok a legnagyobb hódolattal és elismeréssel szólnak és bizonyos, hogy ez a csodálatosan gazdag és hatalmas erejű költészet maradandó hatással lesz a fejlődő héber irodalomra.

Askaloni ásatások

Most a könyvszekrényhez lép Beregi, nagy dobozt vesz ki belőle. A dobozból egymásután kerülnek ki egy kétezzer év előtti, sőt még idősebb kultúra emlékei. Olajmécsesek ősi zsidó motívumokkal, egy berisz és kóbból (ahogy a biblia elírja), egyjaranyhangszer, amolyan primitív szájdoromb féle, csilámló platínával bevont, kecses, művészi formájú tégvek, érmék, pénzek a Maktabeu sok korából, ó-héber felírtat, egyik lapjukon páma, másikon buzakalász, Ptolomeus korabeli egyiptomi ezüstpénz, érmék a római császárok Auguszus és Claudius idejéből...

— Ezeket mind az askaloni ásatások alkalmával szereztam. Legtöbbje egyedülálló ritkaság s még a londoni Britisch-Muzeumban sincs párja. Ki fogom őket állítani, ha lehet a Magyar Nemzeti Muzeumban, ha nem akkor a zsidó muzeumban.

Kő a szent templom romjaiból

— De van ám egy sokkal érdekesebb leletem is, egyszerű, de annál becsesebb.

Ezzel a papírosból gondosan kibont egy kődarabot. Faragatlan homokkő, amely egyenetlenül és vastagon gyönyörű kék zománcval van befüttatva.

— A Kidron völgyében találtam, ahol Józseph Flavius szerint Típus zsoldosai szétzörták a szent templom romjait. A romok állítólagos helyén ástam ki. Egy híres archaeologus megállapítása, de a kőnek magának az alkata, a faragatlansága, (a biblia szerint tiltva volt a szent templomokhoz használni kőveket kifaragni!) is amellett bizonyít, hogy ez a kő a szent templom romjaiból való!

Nézzük, nézzük a követ és valami furcsa meghatódottság száll meg mindkettőnkre. A két zománcos nemes kődarab pusztulásáról, gyászról, egy nép, egy ország kétezeréves tragédiájáról beszél. A megilletődött visszemlékezés elfojja a szavunkat. Csönd lesz. Búcsuzom is.

— Majd máskor többet, — mondja még Beregi. — Különbben is szándékomban van egy cikksorozatot írni és előadásokat tartani palesztinai emlékeimről, amelyek örökké feledhetetlenek maradnak számomra.

Élettünk gyermekeinkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk.

Moldvai zsidók között

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —
I.

Az Uj Kelet amióta mint napilap szolgálja az erdélyi zsidóságot, állandóan szívesen helyezett arra, hogy ismertesse az egyetemes zsidó élet minden megnyilvánulását. A zsidó élet és irodalom ismertése körül az elmúlt esztendőben igen sok közlemény jelent meg Szabó Imre tollából, aki külföldön ezen a téren fejtett ki intenzívebb tevékenységet. Lapunk most a munkatársunkat tanulmányai kiadványokból azokba a romániai zsidó centrumokba küldte, ahol a zsidóság tömegi kifejtett népi élet keretei között élnek. Első útja a moldvai zsidók közé vitte, Jasiba, ahol a romániai zsidóság különös kulturáját, hagyományait, vallási szokásait tanulmányozhatta. A jogfosztottság következtében ez a népi élet sajátos alakot öltött és ez elevenen, nem csak érvényesülve megnyilvánul ma is, amikor a háború után a moldvai zsidóság a szabadságjogok birtokába jutott. Régi nemes szokásokat, csunya kínvésekkel együtt fogja találni munkatársunk írásában az olvasó.

Uj világ, amit eddig csak az irodalom tükrén át láttunk, nyílt meg előttem Beszarábiában, ahol a cárizmus zsarnoki levegőjében nevelkedett fel a mai zsidóság. A zsidó közelet két nevezetes embere lakik itt: Kogon-Bernstein, a cionista világszervezet nagy intéző bizottságának volt tagja, aki a prágai tárgyalásokról mostanában érkezett haza. Részt vett a tárgyalásokon, ahol igen fontos döntéseket hoztak a palesztinai bevándorlás tárgyában. Ugyanabban a városban — Kisenyevben — ahol ez a régi, ódaadó és tehetséges cionista orvosi praxist folytat, él az ortodox zsidóság egyik világhíressége: Zirlsohn főrabbi. Ott laknak a százhuszezer zsidó lelket számláló városban, amely különböző zsidó szellemi áramlatok hatása alatt éli sajátos világát, de a meggyőződésük különbözősége mellett is egy gondolat hatja át őket: a zsidó regeneráció.

De Beszarábia zsidósága egy nagy világ-históriai ügy, és után menekültek ügye középpontjába került. Az utolsó hónapokban ugyanis a zsidóülözés Ukrajnában dél felé tolódott el, a menekülők tömege tehát a legközelebbi határlamba sodródott. Irtozat, könny, fájdalom jött be a menekülőkkel Beszarábiába. De próbára tételtt egyúttal a zsidó szolidaritás, a zsidó szív és a zsidó akarat. A kisenyevi és a beszarábiai egyéb városok zsidó népe megmutatta, hogy történelmi hivatása tudatában van. Sehol a világon annyi önzetlenséggel, annyi nemes odaadásal testvér a testvért nem istápolta, mint itt. Az elhagyottakat sorosan mindenki dolgozik. Aki nem teszi, azt a zsidó közösség megvetéssel löki ki sorai közül. De a segítség feladata nem hárulhat teljesen erre a zsidóságra. Eddig az amerikaiak a Joint útján fejtették ki dícséretet érdemlő jelszói munkát, most már a regatbéli zsidók is segítő bizottságokat szerveztek és a bizottságok útján igyekeznek a hontalanok fájdalmát enyhíteni. Bizonyos, hogy Romania egész zsidósága kényszerülve lesz majd a kérdéssel foglalkozni.

Jasi felé

A Jasi felé induló vonathál tenger nép. Zsidót keresek a sötét perzsona, akivel már az uton megkezdhetem tanulmányomat, de olyan, aki céljaimat szolgálhatja, nincs. A másik sínparon zsufolt vagonokból eső dalok szállnak a guzlica ütmei mellett: a hemályt édes, borongó nejtelmek szövik át; halk beszéd zsongása között siklik végtelenbe a szomorú moldvai ének.

Azután elhal. Egy távolabbi kocsiból zsidó templomi ének hullámszik ide, újévi szövegünk hangjai áthatatot varázsolnak a fűt és korom kössé.

Egy magas, szőke férfi jön hozzám, mindjárt barátságos beszélgetést kezd, azt mondja, Ausztriából került ide, mozdonyvezető, minden mozdonyt egyformán jól, egyforma biztonsággal vezet és hozzáteszi, hogy jó itt

Romániában, van mit emni és megbecsülni a munkatársunk. Pedig, hej, micsoda élet volt Bécsben valaha! Tizenkét krajcár a kis gulyás és az ember az ötödik utcába ment, hogy két krajcárral olcsóbban ihasson egy felliter ideit. Minden megszűnt Bécsben, a krajcár, a borocskó, a kedély, az olcsó gulyás.

És a borocskóhoz és az olcsó gulyához kapcsolott kontribuját továbbérték akkor is, amikor már a jasi-i vonat ablakából néstem ki. A vonat már indult, a jó osztráknak bucsút intettem, de ő nem bucsuzkodott, sok mondani-valója volt még.

— Sie Herr! — szól és futott a vonattal — Ich sag' Ihnen, alles ist schlecht in dem kleinen Österreich, aber a' Recht hat man dort. Jedermann findet dort sein Recht!

Ezt az utraivalót bevágtam, azután néstem a várost. Egy darabig sajtolt, kocsiláram, villamoscsilingelés, tűzpontok jelezték Bukarestet, végül a sötétség azt is elnyelte.

Leültem és egy darabig gondolkodtam az osztrák bölcsességén. Vajjon kárpótolja-e az igazság — ami bőségben ömlik mindenki számára Bécsben — a kenyéret és vaját, ami kevés szerencséseknak jut csupán. Azután arra gondoltam, milyen jó volna elaludni és reggel — menetrendszerűen — Jasi előtt fölébredni és nekidülni a párnázott támasztáknak és aludtam. Pedig ki akartam tapasztalni, mi igaz a regatbéli vasutakról elszórt híresztelésekben. Átaludtam első hosszabb utamat; ez már cáfelja a vasutak rossz hírét és hogy reggeli kilenc óra helyett csak délben érkezünk, Jasiba, ezért senki követ ne vessen a vasutra. Hyezni a legjobb vasúti családokban is előfordul. Mircesti tájéka én bédöttem, itt még unalmas végtelenségben terpeszkedett a moldvai róna, kis vályogházak rőfőgő jószággal, egy messziről idehallatszó kúrthang, egy templom szögletes tornya a láthatáron tarkították az álmos tájat. Csak Targul Frumos után bontakozott ki az üdítő tájak; sárga, vörös és zöld színekben pompázó üszri erdő táru az utas elé, szőlős hegydombok, gyümölcskertek, legelők széles, vidám világa.

Szabó Imre.

Hagyszabású előkészületek az országos zsidó cionista konferenciára

Zsidó kézműipari kiállítás — Művészeti tárlat — Sport és diák-kongresszusok

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Erdély zsidósága december ötödikén másodízben fog összejárni Kolozsváron, hogy a jövő évben elvégzendő zsidó munkát megállapítsa. A tavalyinál sokkal imponansabbnak tervezett országos zsidó konferencia előkészítésében az összes kolozsvári zsidó egyesületek részt vesznek. Az ötnapos konferencia tartama alatt gyűléseket, előadásokat és kiállítást fognak rendezni, melyek az erdélyi zsidó élet fejlődéséről fognak tanúbizonyságot tenni.

A kolozsvári zsidó nők „Jehudith” egyesülete a Bönoth Haalijah zsidó leányegylettel együttes kiállítást rendez zsidó motívumú kézműmunkákból. A kiállítás művészi értékét emeli, hogy ez az első erdélyi zsidó kiállítás. A résztvevők száma százon felül van, akik körülbelül félezer szebbnél-szebb kézműmunkát állítanak ki.

A konferenciával kapcsolatban a Jehudith nagyszabású kultúrát rendez. Az osztály mészorát a zsidó irodalom és művészet legjavából állították össze. Külön eseménynek vehető, hogy az előadás meggyőzőjét dr. Nadja Ohrenstein-Brodsky, a zsidó népmozgalom egyik ismert vezetője fogja tartani.

A Haghibor zsidó sportklub vezetősége elhatározta, hogy a második erdélyi zsidó cionista konferencia alkalmából országos kongresszusra hívja össze Romania valamennyi zsidó sport- és tornaegyesületét, hogy az egyesületek állandó kapcsolatot létesítsenek egymás között. Ugyanezen a kongresszuson megállapítják majd a zsidó ifjúság testnevelési problémájának irányelveit is. Az „Ivria” héber irodalmi egyesület szintén magas nívójú ki-

turestet rendez. A műsor valamennyi száma hébernyelvű lesz.

A zsidó ifjúság munkára való serkentése céljából az Ezra és Barisszia zsidó diákegyesület kongresszusra hívja össze Erdély felsőbbiskolai, főleg egyetemi hallgatóit. A kongresszus a speciális zsidó problémákon kívül a diákság általános helyzetével és problémáinak megoldásával fog majd foglalkozni.

A parasztpárt részt vesz a parlament munkájában

Hírek Titulescu lemondásáról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az Averescu-kormány és a parasztpárt közötti tárgyalások ugyan nem jártak azzal az eredménnyel, amelyet kormánykörökben vártak, mégis elérte Averescu azt, hogy a parasztpárt részt fog venni a megnyíló parlament ülésén. A kormány helyzete ezáltal — a Vitorul jelentése szerint — lényegesen megerősödött. Amennyiben a többi ellenzéki pártok a kamara ülésén nem fognak részt venni, a mandátumokat megsemmisítik és kiírják a részleges választásokat.

A parasztpárt magatartása

A parasztpárt végrehajtóbizottsága különben tegnap ülést tartott, amelyen főleg a novemberi pártkongresszussal foglalkoztak. Mihailoac szerint a parasztpárt és a kormány közötti tárgyalásokat csak azért híresztelik, hogy fogalomzavarokat keltsenek. A parasztpárt főgondját most azt képezi, hogy a párt szervezetét vidéken tökéletesítsék.

A parasztpárt a következő kommunikát adta ki: Az a hír, hogy a parasztpárt végrehajtóbizottsága tegnapi ülésén a parlamentbe visszatérés felől tanácskozott, a fantázia szüleménye. A végrehajtóbizottság nem is tartott ülést, csupán a pártprogram előkészítésével megbízott albizottság ülésezett. A kommuniké tehát nem azt mondja, hogy a párt nem tér vissza a parlamentbe, csupán azt, hogy ezzel a kérdéssel a végrehajtóbizottság tegnapi ülésén nem foglalkoztak.

A hadügyminiszter Beszarábiából

A beszarábiai állapotokról elterjedt hírekkel kapcsolatban Rascanu hadügyminiszter a következőképpen nyilatkozott:

— Az alarmhírek nem felelnek meg a valóságnak. A hadsereg teljesen intakt és jóviszonyban él a lakossággal, amely minden támogatást megad. A Dnyeszteren túlról jövő támadásokat sohasem követik el reguláris csapatok, hanem mindig bandák, amelyeknek tagjait azonnal kivégzik, ahol találják.

— Uj intézkedéseket tettünk, megerősítettük az őrségeket és az összes dnyesztermenti falvakban polgárőrségeket szerveztünk, csendőrök vezetésével, a telefonállomásokat pedig szaporítottuk. Mindezen intézkedések eredményei már érezhetőek, mert a rablótámadások majdnem teljesen megszűntek. Az egységes beszarábiai katonai parancsnokság nem jelent katonai diktatúrát, annál kevésbé, mert csakis azon hatóságok vannak alája ründelve, amelyek a határokat őrzik és a belső rendet fentartják, vagyis a prefektusok, a sziguranca és a rendőrség. Ez pedig parancsoló szükség volt. Mihelyt a rend végleg helyreáll, a katonai főparancsnokságot megszüntetjük.

Titulescu lemond

Titulescu és Take Jonescu között már régebb idő óta bizonyos ellentétokről beszéltek. Ezek az ellentétek most az új adótörvények kiadásán álló végrehajtása miatt még jobban kiéleződtek és szombatn este az a hír terjedt el a fővárosban, hogy Titulescu miniszterterátsaival fennálló véleményeltérések miatt beadta volna lemondását, amelyet a miniszterelnök még nem intézett el. Titulescu szombat este Berlatba utazott Take Jonescu birtokára és így visszaérkezéig nem lehet megállapítani, mi igaz ezekből a hírekből.

A belgár király házassága

Szófia-ból jelentik, hogy a Politika című lap szerint Stambulinszky miniszterelnök a napokban Bukarestbe utazik, hogy Boris király és Mariora hercegnő házassága ügyében tárgyaljon. A házasság — a lap szerint — elvben már el van határozva.

HIREK

Az UJ KELET tartalmi:

Szerkesztőség	577
Kiadóhivatal	644
Zs. N. Sz.	558

Bialik: Hét át felől

Nem kedvetekre jöttem én hozzátok,
Hét át felől jövök, mert kőből a tével,
Én rátek hullok, mint kalásza harmat
És mint azotti fűszere hull a széper.

Hiába volt lérmás sügő bosszúdiak
S hiába dallal hódoló a szatók:
Galambtojást molnagtettem ki néktek
És kigyó pattant héjjából ki rátok.

Engem nem hat meg tapsok sügő árja
És megdöglöttem fekszik itt a porban
Hangos, visszhangos, csengő hódolódotok:
Én rálapostam és én széttiportam.

Szemetek hedei tiszának vagyok
Utolsó fekete állama, s mossa
Egymásra harapott fogatok közül
Dühötök utolsó megcsikorgatása.

Ha én beszélek megyném az ég,
A föld megáll és nem forog tovább.
Halott könnyeim öngyöngök elé
És szomjasan isszák isten szavát.

9. j.

Hirsch Ödön meggyesbeteg. Hirsch Ödön kolozsvári szeszgyáros, az erdélyi zsidóság kiváló alakja, a széles körökben ismert filantrop súlyos betegen fekszik a Vörös-Kereszt kórházban. A nagybeteget fekvő nagyiparost háromszor egymásután megoperálták. Betegsége iránt városunkban nagy az érdeklődés.

Az erdélyi kamarák nem veszik fel a regáti ügyvédek. Antonescu igazságügyi miniszternek ismert rendeletére, amely a regáti ügyvédeknek a kamarába való felvételét kizárólag teszi, most az ügyvédek egy határozata, hogy passzív rezisztenciába lépnek. Ez a határozat még publikálva nem lett, de ha az ügyvédek végrehajtanak, annak előre nem látható következményei lennének, mert illetékes helyen nyert információ szerint esetében az ügyvédi kamarákat eloszlatják.

Jorga előadása a párisi egyetemen. Párisból jelentik: Jorga tegnap este a Sorbonne-ban előadást tartott Romániáról nagyszámú előkelő közönség jelenlétében. A szónok rámutatott a franciák és románok közötti származására, valamint természetük rokonságára. Jellemző a román népet, annak jó és rossz tulajdonságait. Előadása végén meleg felhívást intézett a francia néphez, kérve továbbra is őrizze meg bármi vonzalmát Románia iránt. Az előadás után Jorgát nagy ünnepségben részesítették.

A nagyzebeni papi kongresszus. Nagyzebenből jelentik: A papi kongresszus befejeződött, amelyen kimondták határozatilag, hogy a görög katolikus egyházi konferencia erősen tiltakozik, a vatikánal való egyesülés ellen. Az egyházi anjlikató csak úgy történhetik meg, hogyha az egyházak teljes autonómiát kapnak.

Földkisajátítási bonokat adnak a birtokosoknak. Bukarestből jelentik: Két héten belül forgalomba hozták a földkisajátítási bonokat amelyek 500, 1.000, 5.000, 7.000 és 50.000 leiről szólnak. A földbirtok tulajdonosok, akiknek birtokait kisajátították a földosztás után ilyen bonokat kapnak, amelyeket az állam időszakonként bevált.

Tűzvész Fokszánban. Fokszánból jelentik: A város környékén óriási tűzvész dühög. Több ház a lángok martaléka lett, azok közül számos állami és magánérdő legett. A kirendelt katonaság kevésnek bizonyult, a tűz még ma is

Az igazságügyminiszter Temesváron. Antonescu igazságügyi miniszter vasárnap délben Temesvárra érkezett. Délután a bíróság tagjai tisztelgtek nála, öt órakor pedig az ügyvédi kamara harminc tagu küldöttsége herosta fel a minisztert. Kintneru dr. ügyvéd, a kamara titkára arról kérte a minisztert, hogy nevezzen ki 6 is bírakat, mert a régiók a folytonos áthelyezéstől való féltelmében elhagyják helyüket. A nyelvhasználati kapcsolatban arra kérte a minisztert, hogy azoknak az ügyvédeknek, akik még nem bírják tökéletesen a román nyelvet, engedje meg, hogy beszédnyelvükben és a tárgyalásokon a magyar nyelvet használhassák. A miniszter kijelentette, hogy gondoskodni fog arról, hogy a bírák eáltalán áthelyezése megszűnjék, a nyelvhasználatra vonatkozólag kijelentette, hogy azok az ügyvédek, akik nem bírják a román nyelvet, kettős nyelvű beszédanyagokat használhatnak.

Meggyilkolták a bolgár hadügyminisztert. Szófiából jelentik: Dimitriov hadügyminisztert tegnap meggyilkolták. A tettesek macedóniai komitások voltak, akik elmondták. A gyilkosságot azért követtek el, mert a hadügyminiszter a legutóbb erőlyes intézkedéseket tett folyamatra a komitások ellen.

Végzetért a szakszervezeti kongresszus. Brassóból jelentik: A szakszervezeti kongresszus befejeződött. Az utolsó gyűlésen megválasztották az országos szakszervezeti tanácsot, amelynek tagjai: Bartha Kolozsvár, Sohn Arad, Szász és Roth Brassó, Bartók és Pecan Marosvásárhely, Matineanu és Damian Bukarest. Heves vita volt a székhely körül, végül Bukarest mellett döntöttek. A szakszervezeti tanács a kongresszus után alakuló ülést tartott, amelyen megválasztották egy román és egy magyar fizetett titkárt a tanács ügyeinek vitelére. Általános vélemény szerint az új szakszervezeti tanács csak akkor fog tudni működni, ha a kolozsvári szakszervezeti tanáccsal megegyezést tud létesíteni.

A Haggibber klubavató estélye. Hirt adunk már arról, hogy a Haggibber sportklub saját klubhelyiséget rendezett be magának Avram Janou utca 18 szám alatt. A nyilvános és műsoros klubavató estét nov. hó 1-én esti fél 9 órakor rendezi a Haggibber. A klubavató estére az egyesület m. ghivja Kolozsvár összes hivatalos notabilitásait, a zsidóság képviselőit, valamint az összes társaklubokat. A klubavató részére belépőjegyek állanak rendelkezésre, melyeket a helyszínén, a pénztárnál, valamint a László-féle drogériában lehet elővetelben kapni. A műsoros est igen nagy sikerűnek ígérkezik. A hivatalos részt, tánc és vacsora követi.

Győzött a portugál ellenfeleink. Liszabonból jelentik, hogy ellenfeleink minden vonalon győzött. Az új kormány proklamációt adott ki, amelyben elítélte a gyilkosságokat és kijelenté, hogy a tetteseket meg fogják büntetni. A liszaboni kormány utasította összes külföldi követeit, hogy a portugáliai eseményekkel ne közöljenek semmit a külföldi sajtóval.

Nagyváradi ártéri orvos meghalt. Nagyváradból jelentik, hogy dr. Mayer László ártéri főorvos tegnap tragikus körülmények között meghalt. A városszerte nagy népszerűségnek örvendő orvost tegnap mőtiuminjekciót vett és vérmérgezést kapott, melynek áldozatul esett.

Cionista meeting Nagyváradon. A Nagyváradi Cionista Szervezet és a Zsidó Nemzeti Szövetség október 30-án négyülést rendez a Vigadó-variété nagytermében. A Zsidó Nemzeti Szövetség központja képviseletében részvesznek Glasner Móse főrabbi és dr. Fischer Tivadar, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke. A nagyváradi cionista szervezet irodája ezúton felkéri a vidéki szervezetek vezetőségét, hogy kiküldötteket jeltessék be a nagyváradi cionista szervezet irodájának, Deák Ferencc-utca 9. szám alatt. Este a Metropolitertemben 200 terítéses bankett lesz. Ugyancsak október 30-án tartja a „Mirjam” leányegyesület alakuló közgyűlést.

Földrengés a főváros környékén. Bukarestből jelentik: Tegnap a fővárosban földrengés volt, mely három másodpercig tartott és nyugatkeleti irányú volt. Brassóban már este éreztek gyöngé földlökést, mely Focsaniban sokkal erősebben volt érzékelhető.

A kolozsvári sakkverseny. A kolozsvári sakkverseny tegnapi ötödik fordulóján Asztalos vezérgyalogmegnyitással nyert Mathias ellen, Mendelssohn királycsellel 16 lépésben leverte Gherasimot, a Dan-Gr. Logothetti játszma mindkét fél korrekt játéka folytán remis lett. A verseny állása: Mátrai, Mendelssohn 3 (3), Gróf Logothetti 2 1/2, dr. Neumann 2 (3), Kompelen 2 (2), dr. Boila 2 (1), Gábel, Asztalos 1 (3), Jeremia, Gherasim, Gheorghii 1 (2), Dán 1/2 (3), Tirscher 0 (4). (A zárójelben levő számok a függő játszmákat jelentik.)

A kisdéltálat felkéri mindazok előfizetőket, akik díjajukkal hátralékban vannak, hogy lapunk zavartalan szétküldése érdekében haladéktalanul küldjék be hátralékos előfizetési díjajukat.

Átutalásokat Magyarországra, Ausztriába, Csehszlovákiába, Németországra, Olaszországra, Franciaországra, Angliába, Amerikába stb. közvetlen összeköttetéssel folytán fix napiárfolyamon 24 óra alatt eszközöl, idegen pénzeket legutányosabban vesz és elad. Köszönetnyilvánítás: Bank Cluj—Kolozsvár, Str. Memorandului (Utó-utca) 20.

Égés beálltával Specissis szörnyesestés, tükrös pítos kabát, gyöngés és ágytöl tisztítás. Cinkoel Cluj, Dézma-u. 5.

Karlsbadi porcellánára, Budaörsi préselt üvegáru és egyéb tábláivog érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 18.

Értékesítésként szerint Clujban Fótér 9 sz. alatt ma ismét megnyit a világhírű Bata cipőárúház, ahol tudvalevően cipőszükségletét mindenki a legolcsóbban és legjobb minőségben szeresheti be.

Üvegi beiratások. Az aut. ort. izr. hitközség háber üvegdíjában a beiratások e hó 26-án és 27-én déltán 3-5 óráig eszközöltenek a str. Berthelot (Eötvös-utca) 8. szám alatti helyiségben.

Az iskolások

Végleges a Wirth-kormány lemondása

Az UJ Kelet tudósítottaitól.

Berlin, október 24. A nagykövetség tanácsának felszólítási döntése mégsem mulhatott el Németország fölött kormányváltás nélkül. Még a legutóbbi jelentések arról szölgöttek, hogy a Wirth-kormány megmaradhat helyén, mert különösen a baloldali pártok ragaszkodnak hozzá. A mai táviratok azonban már a Wirth-kormány lemondásáról, mint befejezett tényről számolnak be. Utódja minden valószínűség szerint Adenauer centrupárti lesz. Wirth kancellár Ebert elnökhez levelet intézett, melyben leszegedi, hogy Németország többször bebizonyított jóakarata és békekészsége ellenére az antant úgy hozta meg a felszólítási ügyben a döntést, amely Felsőszilézia négyötöd részét elvette Németországtól, amelynek következtében ő kénytelen a kormányt átadni és az ország vezetését olyanoknak átengedni, akik más uton keresik Németország válságos helyzetéből a kibontakozást.

A francia lapok azt hiszik, hogy a német kormányválság esztörtökig elintézését nyer, mivel akkor lejár a szövetségek által a felszólítási kérdésben nyolcnapos határidő. Az új kormány összeállítására vonatkozólag még semmi sem került nyilvánosságra. Általános benyomás politikai körökben, hogy a koalíció helyzete bizonytalanul válik.

A felszólítási döntés még mindig igazlomba tartja a kedélyeket. Az egyetemi halgatók tegnap este a lengyel konzulátus épülete előtt nagygyűlést tartottak, tiltakoztak Szilézia elcsatolása ellen és a felfegyverzést követelték.

Londonból jelentik, hogy Kennworthy angol képviselő indítványt terjesztett az alsóház elé, amelyben követeli, hogy a békeszerződésben Németországra rótt terheken könnyítsenek, mert anélkül a világ gazdasági konszolidációja nem képzelhető el. Németország az elpusztított francia területek helyreállítására szorítottassék, azonban a pénzügyi szolgáltatások alól felmentessék.

KOZGAZDASAG

Kolozsváron a prágai mintavásár vonata

— Az Uj Kelet tudósítása —

A csehek szervező képességére, üzleti ötletességére való az a hosszú vagonorrból álló vonat, amely mostanában a kolozsvári pályaudvaron a híd és áruaktár között vesztegel. A teherkocsikban áruminták vannak azokból a termékekből, amelyek Csehország és Szlovénia gyáraiból kerülnek ki. A mintákat így vizsgál végig az utóállomásokon, mint a cseh ipar legjobb propagandáját és ízelését. Kolozsvárra a cseh és román színekkel föllobogózt mintavásár-vonat némi késéssel tegnap futott be és már csak holnap, szerdán lesz megtekinthető, mert a vonat tovább indul.

Kolozsváron ünnepélyes keretek között nyitották meg a vásárt tegnap délelőtt tíz órakor. A város részéről Petringénár János jelent meg, a katonaságot Grigorovics ezredes képviselte, az iparkamara nevében pedig Hervei elnök élén jött nagyobb küldöttség. Kint volt Kolozsvár kereskedelmi és ipari életének minden számottevő tényezője, akik a kölcsönös tudótlanság után Soyka a vásárvonat igazgatója és Jirosek kolozsvári cseh konzul kíséretében meglátogatták a vonatot.

Az egyes vagonok különböző cégek mintagyűjteményét foglalják magukban. Az első kocsiiban izléssel elhelyezett fehérmű cikkek láthatók, szövetek, kalapok, bélésszárak. A következő kocsiiban cipők, kékék, apróbb bőrárak vannak elhelyezve, azután az italneműek kocsijai következnek, keramiai cikkek, festékek, csontok, pompás csiszolt üvegárak, egyszerűbb törékeny holmik. Utána nagy prágai butorcégek mintabüroái. Konyhai cikkek, mezőgazdasági gépek, járművek, biciklik és a modern élet ezer és ezer ipari szükségletei.

A látogatókat meglepte a rend, a pontosság, ami ezen a mozgó kiállításon uralkodik. Nagyban való megrendeléseket az egyes cégek képviselői ott a helyszínen fogadnak el a vonat igazgatójának ellenjegyzése mellett. A megrendelt áruk a cseh cég veszélyére tizen-négy napon belül leszállítatnak. Az itt megrendelt áruk a csehszlovák vasutvonalakon szállítási díjkezdőmentet élveznek.

A mozgó mintavásár csütörtökön Temesvárra indul. Néhány napi vezteglés után innen Craiova felé folytatja útját és hosszabb időt fog Bukarestben állni. A regáltól Bulgária felé megy, ahol Várán, Ruszcsukban, Burgaszban és Szófiában fog 4-5 napig vesztegelni. Bulgáriából Plevnán át visszajön Romániába és Galachan fo. állomásozni huzamesabb ideig. Majd Jasiban mutatják be az ottani kereskedőknek az érdekes vásárt.

Ha ez az út bevált, akkor a cseh ipar a tervezkedésnek azt az úgynöki módját fogja forszírozni, ami olcsóbbnak és eredményesebbnek mutatkozik, mint az egyes városokban való úgynököknek előhelyezése vagy a kereskedelmi üzlettel való munka.

Elmaradt a Banca Agrara közgyűlése. Hétfő délutánra hívták össze a Banca Agrara közgyűlést, amely hivatalos volt dönteni a kormányral az agrárreform fináncirozására létrejött szerződés következtében leállított új helyzetéről. Az alapszabályok értelmében a közgyűlés csak akkor határozatképes, ha azon a részvénytulósok legalább egynegyed része képviselve van. Tekintve, hogy a részvénytulósok negyedreze nem volt képviselve, a közgyűlést elhalasztották és csak november 15-ére hívták egybe.

Az élelmiszerek új hivatalos árai. Az élelmiszerekkel végrehajtott legfelsőbb bizottság — mint Bukarestből táviratoztak — a monopólium élelmiszerekkel szemére történő bevezetésre a következő árat állapította meg: tengeri és árpa vagonja vasúti állomáson 17, kikötőben 20 ezer lei, zab 15 és 18 ezer lei, bab 19 és 22 ezer lei.

A Franciaországgal kötött gabona-szerződés. A román kormány a napokban hivatalos jegyzéket intézett a francia kormányhoz a gabonaszállításra vonatkozó szerződés ügyében. A jegyzék lényege a következő: 1920. december 18-án a román kormány szerződést kötött a francia kormánnyal nagyobb mennyiségű gabona szállítására. 1920. április végén a román kormány 4000 vagon gabonát adott át Franciaországnak. A francia pénzügyminiszter ezt a mennyiséget nem találja elegendőnek és azért vonakodott a megállapodás értelmében a külföldi román államok részén szelvényeit bevéltani. Titulescu pénzügyminiszter ezért kéri az átadott gabona árának a kifizetését, a francia pénzügyminiszter pedig vegye vissza a bankoknál elhelyezett 100 millió frank betétet, melyből Románia egy centimeert sem vett fel. A francia kormány kezdeményezésére 1921. januárban új megállapodás jött létre. Ez időponttól kezdve a román kormány folytatta a gabonaszállítást oly mértékben, mely messze meghaladta a francia kormány által rendelkezésre bocsátott szállítási eszközök teljesítő képességét. Májig 13.000 vagon gabonát kapott a francia kormány.

A termelők a kisajátított cukorrépa földek használati jogát kérik. Bukarestből jelentik, hogy az iparügyi miniszteriumhoz az iparfelügyelőségek útján a cukorrepatermelő cukorgyárak kérvényeket adtak be, amelyek a cukorrepatermelés biztosítására vonatkoznak. A kisajátítás alkalmazásával ugyanis azoknak a gyáraknak a repaföldjeit is letelelték, amelyek maguk termelték a szükséges ropamennyiséget. A cukorgyárak azt kérik, hogy míg szükségleteiket más uton biztosítani tudják, a kisajátított földek használati jogát hagyják meg számukra.

Megtiltották a malmok gabonavásárlásait. Hirt adunk már arról, hogy a kormány az aradi kereskedelmi és iparkamara kérésére rendelkezéssel utasította a megyei bizottságokat, hogy a malmok gabonavásárlásait minden eszközzel segítsék elő. A minisztertanács — mint Bukarestből írják — most eddig ismeretlen okokból betiltotta a malmok gabonavásárlásait.

Memorandum az erdélyi bortermelés ellen. Az okiráltságban szőlőgazdák memorandumot intéztek a földművelésügyi miniszterhez, amelyben többek között követelik, hogy tiltsa meg a kormány az erdélyi boroknak az okiráltságba való bevitelét, mert ez a borokkal való spekulációt elősegíti. A miniszter nem adott választ, mert nem emelhet vámsorompót a belső közigazgatási területek között. Erdély tisztán kelet, világhírű boraira ok nélkül feltételek a regáltaliek. Minőség tekintetében felette állanak az okiráltságban boroknak, az árak tekintetében pedig mélyen alatta. Kétségtelen, hogy az erdélyi borok számára a külföldi piacok gyümölcsösebb értékesítési területek, a kivitt azonban a horribilis kiviteli vámok akadályozzák meg.

A csehszlovák bányáipar válsága. A prágai „Bohemia” jelentése szerint a bányáipari munkásoknak és munkásoknak küldött levele memorandumot nyújtott át Pozsonyban Micura miniszternek. A memorandum szerint szlovénországi bányászok 40 százaléka munkanélküli áll. A többi pedig hetenként csak 3-4 napon át dolgozik. Kiadás állami támogatás nélkül a szlovénországi bányáipar teljesen tönkret fog menni. Micura miniszter kijelentette, hogy a minisztertanácsban a szlovénországi bányáipar követeléseinek szószólója lesz és hogy legközelebb az érdekeltektől miniszteriumok képviselői értekezletre gyűlnek egybe, amelyre a bányáipar képviselőit is meghívják, hogy követeléseiket újból előadhassák.

Valutapiac:

Bukarest, okt. 25. Márka 83-91, leva 82-84, font sterling 510-520, francia frank 980-90, svájci frank 203-4, olasz lira 510-30, drachma —, dinár 190-20, dollár 135-37, arany 480-32, ezüst —, osztr. kor. 700 —, magyar korona 18,5 —, szokol 150 —, lengyel marka —, török-lira 62 65.

Páris, okt. 25. Bukarest 107, London 5415 —, Newyork 1370, Belgium 8325, Róma 54, Svájc 25450, Madrid —, Prága 147/8, Berlin 825, Bécs 078, Amsterdam —, Budapest 178.
Budapest, okt. 25. Lei —, napoleon 2270 —, font sterling —, leva —, dollár 745 —, francia frank —, marka 480 —, lira 2870 —, osztr. kor. —, rubel —, szokol 780 —, svájci frank —, dinár 10 —, lengyel marka —.
Bécs, okt. 25. Lei 25 —, dinár 4700 —, dollár 8610 —, belga frank —, francia frank 259 —, svájci frank 649 —, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 80 —, magyar korona 470 —, leva —, lira 135 —, marka 2140, lengyel marka 96 —, font sterling 14100, rubel —.
Zürich, okt. 25. Bukarest 390 —, Berlin 315 —, Amsterdam 13450, Newyork 540 —, London 2125 —, Páris 8910 —, Milano 2110 —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stocholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 585 —, Budapest 60 —, Zágráb 170 —, Buenosayres —, Varsó 13 —, Bécs 27 —, osztr. leh. kor. —.

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Szerda: Gólem ember akar lenni. (Ujdonság, előszór.) Utána: Tartuffe. (Uj betanulással. Premierhelyekkel. Premierbérlet 3. sz.)
Csütörtök: Gólem ember akar lenni. (Ujdonság 2-oszlor.) Utána: Barasztbecsület. (Rendes helyekkel. Napibérlet 34. sz. B.) Hatyu. (Ujdonság. 7-edzser. Poór Lillivel. Napibérlet 35. sz. C.)
Szombat d. u. fél 4-kor: Cigánybáró. [Második ifjúsági előadás. Igen olcsó helyekkel. Bevezető előadást tart: Márton István tanár.]
Szombat este fél 7 órakor: Szokimondó asszony. [Napibérlet 36. sz. D.]
Vasárnap d. u. fél 4-kor: Cseregyerekek. [Olcsó helyekkel.]
Vasárnap este fél 8-kor: Tatárjárás. [Uj szereposztással. Rendes helyekkel. Napibérlet 37. sz. A.]
Hétfő: Boszorkányvár. [Napibérlet 38. sz. B.]
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Gólem és Tartuffe. Egy izgalmas, misztikus dráma és egy örökbecsű vigjáték a szorda esti premier szenzációja. Gólem ember akar lenni Kaczór Illés legfrissebb drámai színdarabja és Tartuffe. Moliere halhatatlan komédiája. A Gólem-alkal robusztus megtestesítője Oláh Ferenc, partnerei Lszky Margit, Táray Ferenc és Forgács Sándor. Tartuffet Janovics Jenő dr. játsza. A szerda esti ketős előadás iránt előre nagy az érdeklődés. — A kékét fölvet a pénz. Egy angol vigjáték a címe ez, amelynek Zangwill Izrael a szerzője s amely az egész világot diadallal járta be. A jövő héten lesz a bemutatás előadása. — Kálmán Imre pompás operettjének a Tatárjárás-nak reprise lesz vasárnap este. Riza barátját ezúttal először fogja játszani Kaldobó Duci. Mogyorossy Önkéntest Sereg Marcsa, Wallenstein Patiaatyus, a Lónyókat Leóvey. — Péntek este Molnár Ferenc Hatyu-ja fog hetedzser színpadon lenni s ezúttal először fogja nálunk a címszerepet Poór Lili játszani. — Sardon híres Madame sans gèneje szombat este először fog ez évadban színpadon lenni. A címszerepet most is Baróti Erzi, Napoleont Janovics Jenő. Lefebret Táray, Heppert Lengyel, Ponché Oláh Ferenc, Savaryt Mihályi fogja játszani. — Hétfőre ismét a Boszorkányvár előadása van kitűzve. Józsi szerepét először Takács Mihály fogja énekelni. A többi szerep most is Lévy Ilona, Miklóssy Margit, Susnek Anna, Szeg Marcsa, Leóvey, Réthelyi Nagy Gyula kezében van.

A mozgó műsora: Apolló-mozgó. Szerda, csütörtök elsőrangú dán társadalmi dráma, A lélek hiánca. Péntek, szombat, vasárnap a Pathé-gyár végtelenül kedves, szentimentális vigjátéka, Hulló levelek. Egy dramatizált párisi regény után. — Rgyetem-mozgó: Szerda, csak egy napig, szenzációban izgalmas dráma, A fekete ördög, főszerepben Clarette Sabetelli. Csütörtök, péntek, szombat Vézró vágyak. Vasárnaptól végtelenül érdekes és izgalmas dráma, Koldusok klubja, főszerepben Alwin Daghoff. Délelőtt gyermekelőadás. — Uránia-mozgó: Szerda, csütörtök Párisi élet I. rész, pénteken, szombaton ugyanennek a II-ik része, társadalmi életkép, főszerepben Gaby Deslys, Manuel portugál exkírály barátja. Izgalmas, szellemes mese. Vasárnaptól Büntetés, társadalmi dráma, főszerepben Mary Rayna Ryva.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Gála Reg. Partizán utca József-ut. 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-ut. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

PROHIBITÓRIK

Mag. az. ar. 1. l. l. Vastagabb betűvel 2. l. l. Legkisebb ápróhírdetés ára 10. l. l.

Keresek egy cipő és férfi divat confecio szakmában teljes jártassággal bíró önálló, tehetséges kereskedősegédet, román, magyar — esetleg német nyelvismerttel. Ajánlatokat kér fizetési igények megjelölésével Herz Rudolf, Petroseni.

Szigorúan ortodox családnál keresek két kis fiám számára elíteltet. — Cim a kiadóhivatalban.

Szörnyebélést opossant vagy hasonlót, férfi kabátba megveszek. Cim a kiadóhivatalban.

Könyv- és papirkereskedő segéd azonnali belépésre keresek. — Ajánlatokat „Uj Kelet” jellegre a kiadóhivatalba kérek.

Okleveles zsidó tanító, ki héber, német és hegedű tanításra vállalkozik, állást keres. Cim a kiadóhivatalban.

Anyahelyettesnek ajánlkozok középkorú, intelligens izraelita nő. Köser háztartás minden ágában jártas. — Cim Kelet hírlapiroda, Arad „Anyahelyettes” jellegre.

Zongorák:

rövid kereszthurok, — pianók, perszonnégyek, antik butorok és porcelánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg német
GRADIA-MARE, SET. LÁSLÓ-TÉR 2

A világhírné Kerpel Kézírókészlet Kerpel szappan Kerpel Bőbőcszappan Kerpel hintőpor

hapható kisimben és nagyban Róma nagydrógeriában Cim—Kolozsvár, Károlyi Utca 28. Helyes k. 623 — 1921

Könyvkereskedők, csoportok

rendeljék meg

SZABÓ IMRE

ZSIDÓCSKÁK

című vázlatkönyvét az

UJ KELET kiadóhivatalában

CLUJ—KOLOZSVÁR,

Szentlőleek-utca 1 szám alatt

Aprított fa

I. oszt. békli hasáb a legjobb és legolcsóbban a

Rohrlieh és Társai

fa- és építkezési anyag kereskedő cégnél szerezhető be

Kriza-u 14 — Telefon 3-61

Ölözve szintén kapható

Megérkezett „HERCULES”

cipőruhába Str. Reg. Ferd. 5 nagy választékban női- és férfi cipők

Minden hónapban fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a párnák, vatta-, lószőr- és gyapjú-töltésű, meleg gőszőre és vegyítészettára berendezett műhelyekben gyártott és pontosan válikolt — 1921
Babóruha készlet kész párnák és töltet
Műhelyek-észt — Szolid készlettel!
Stera Salomon Becskay-utca 9

„Melissát” német, hűtőanyag
cukorkát alkalmas!

Eladás eredeti gyári árban

A világhírné **„Bata cipők”**

a legjobb és legnépszerűbb cipőmárkák áruháza újból megnyitott és a vevőközönség részéről elismert előzékenységgel és olcsón árusít

CLUJ, FŐTÉR 9 SZÁM ALATT 1607

Eladás eredeti gyári árban

CAROL LASSEN

nemzetközi szállítási vállalat

CLUJ, PIATA UNIREI No. 4

Elvállal bármily szállítást bel- és külföldre. — Flókok és képviselők kontinens minden nagyobb városában — és kikötőjében. —

Gyorsított nagyszállítmányok

Prompt felállítások szállítási és fuvarszámitási ügyekben

Saját fuvarreklamációs iroda

Figyelem!

A napokban jelenik meg Feuerstein Kálmán új könyve:

A zsidó kérdés és annak megoldása a clonizmus

A BÉCSI DIVAT SAISON-UJDONSÁGAI MEGÉRKEZTEK

VELOUR
DUVETIN
ROMESPONS
SHEILAN
GYAPJU TRICOT
SHOTIS
VELOURCHIFFON
ANGOL RUHA-BÁRSZONY
CREP DE CHIN
CHARMAIT
MAROSEN
CREP GEORGET
FANTASIE

AZ ÖSSZES DIVATSZINEKBE

OLCSÓ ÁRAK!

GRÜNWARD ÉS STEINER

NŐI DIVATKÖLÖNLEGESSÉGEK ÁRUHÁZA
CLUJ, PIATA UNIREI No. 12

Onak egy ut vezet szociális, egészségesen

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Cím: „HIGIEA” Bencsik és Vagyasszói Gyár
1921
CLUJ — KOLOZSVÁR

Baumzweig, Rosenfeld & Co.

Megérkezett 1 vagon cseh áru rendkívüli olcsó áron:

146 cm széles gyapjú-szövet Lei 80. —
80 cm széles la karton .. Lei 15. —
80 cm széles la parchet .. Lei 15. —

A fel nem sorolt cikkek feltűnő olcsó árban árusítatnak!

a főpostával szemben